

naše vezi

SEPTEMBER 2020 INTERNA IZDAJA, št. 84

ZDVI SLOVENIJE, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana

Poštnina plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

*Kaj je lepše kakor sonca zlatega prameni,
mehko, toplo božajoči,
ki med narodi in med plemeni
posameznikov ne izloči?*

Jelka Vuk Novaković

naše vezi

VSEBINA 84. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 vseslovensko srečanje vojnih invalidov slovenije
- 4 predavanja za civilne invalide vojn
- 6 spomin na bazoviške junake
- 9 slovesnost na hudem polju
- 10 priključitev Pomurja in vrnitev Primorske
- 11 pohod za mir

naše zgodbe

- 12 ljudmila knez
- 12 ivo manfreda
- 13 jože kurat

iz naših društev

- 13 primorci v vili lavanda
- 14 obisk groharjeve domačije
- 15 civ primorske: pohajkovanja in izobraževanje
- 16 civ gorenjske obiskuje člane v domovih
- 17 vi ljubljana med briškimi griči
- 18 vi celje na dolenskem
- 20 ljubljancani sredi goričkega vulkana
- 21 aktivnosti v mdciv celje
- 21 vi koroške v kočevju

šport

- 22 športne igre civ
- 23 športne aktivnosti vi

Izdajanje glasila omogoča
Fundacija za financiranje
invalidskih in humanitarnih
organizacij Slovenije.

IZDAJATELJA:

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in
Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije

UREDNIŠTVO:

ZDVIS SLOVENIJE, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana,
tel.: 01 300-69-60

GLAVNA UREDNICA:

Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:

Vladimir Pegan, Bojan Černjak, Janez Štrbenc,
Andreja Rožič, Petra Kapš

PRELOM: Zavod Lupa design

TISK: ITAGRAF d.o.o.

Drage bralke in dragi bralci Naših vezi!

Te nesrečne maske mi ne dajo miru. Državlani večinoma upoštevamo priporočila in obveze in jih nosimo, a če bi šli analizirat, »kako« jih nosimo, bi se zdravstvena stroka verjetno zgrozila. Zdi se, da je važno, da masko »imaš«, kje pa si jo »imel« pred tem, kako dolgo in kako si z njo ravnal, pa je seveda nemogoče nadzorovati.

Veliko »maskovanja« sem videla v teh mesecih, odkar nam življenja kroji novi koronavirus. Od tega, da so jih ljudje zmečkane potegnili iz zadnjih ali sprednjih žepov, jih malo poravnali in natakneli, do mask uhančkov, ki visijo z enega ušesa. Potem so tukaj »visoke in nizke zapestnice«, maske, ki jih ljudje nosijo na zapestju ali nad komolcem, postale pa so tudi priljubljen okras avtomobilov, saj pogosto bingljajo z vzratnega ogledala. Pri vsem tem pa me najbolj motijo nekateri posamezniki, t. i. »nosonje«, ki si z masko pokrijejo usta, svoj nos pa veselo molijo v druge ljudi. Na avtobusu na primer. Še bolj kot tisti pametnjakoviči, ki si masko porinejo pod brado, kjer veselo vpija znoj in druge primesi iz okolja, potem pa ... nazaj na obraz.

Zanimivo je, kako je maska izgubila zaupanje, ko je stroka povedala, da ne gre za zaščito nas osebno, ampak da z masko predvsem varujemo druge. 'O, to pa, ne,' so si mislili nekateri. 'Zakaj bi bilo meni neudobno, če to ne koristi nujno meni osebno. Jaz pa zaradi »drugih« že ne bom nosil tega nagobčnika'. Nekateri pač nečesto razumeti, da če ti s svojo masko varuješ drugega, bo ta s svojo masko varoval tebe. Gre za izrazito nujno skupnega delovanja in obnašanja, ki prinaša koristi vsem.

Seveda ni dolgo trajalo, da so se pojavili skeptiki v podobi t. i. influencerjev, ki so začeli modrovati, kako zdrav človek ne potrebuje maske, saj je zdrav in torej ni potrebe, da »ščiti« druge. In jasno, da to drži – če si zdrav, nimaš virusa in torej ne moreš okužiti nikogar. Vendar pa nam o virusu še ni dovolj znanega – kar pomeni, da ne vemo, kdaj človek, ki se okuži, tudi postane prenašalec, čeprav se sam počuti zdravega. Seveda je možnosti pri tistih, ki (še) ne kihajo in kašljajo manj, ampak dejstvo je, da kapljice letijo od nas, tudi ko govorimo, se smejemo in pojemo. Torej ...

Moje razmišljanje o maskah je povezano tudi s prihodom hladnega obdobja, ko se pojavljajo različnih dihalnih obolenj močno poveča. Takrat pridejo tudi viroze, prehladi in gripa ... In ko nosim masko, bi tistim, ki nalašč nikoli ne nosijo maske, najraje rekla tako: Seveda nočem covida-19, ampak nočem niti tvoje gripe, tvojega prehlada ali tvoje viroze. Zato prosim, nosi masko.

Zdaj pa še na drugo stran. Očitno je maska dobra, samo da je nataknela. Hkrati pa nas je zdravstvena stroka že naučila učinkovite uporabe maske, kar vključuje pravilno natikanje, le nekajurno uporabo in pravilno odstranjevanje. A masko je treba kupiti (tudi če uporabljate pralno masko, ena ni dovolj, saj jo je treba v skladu s priporočili prav tako redno menjavati in prati), to pa je od začetka obdobja pandemije popolnoma nov, dodaten strošek za gospodinjstva. In ne majhen. Resnično nerazumno visoke cene za maske, ki so pred pandemijo stale manj kot 25 centov za kos, so se sicer znižale, a so še vedno daleč od »predkoronskih«. Druga stvar je tudi kakovost mask za enkratno uporabo (ki jih v resnici nihče ne uporabi le enkrat). Pred meseci sem kupila paketek v eni od trgovskih verig. Deset mask za nekaj manj kot deset evrov, pakiranih v prozorno embalažo. Polovici! je odpadla gumica, ko sem masko želela namestiti prvič. Treba je (spet) kupiti nove. In za marsikoga je nakup mask lahko tudi prevelik strošek.

Kako naj končam to razmišljanje? Maske so postale del vsakdana, in če hočemo ali ne, si jih moramo nadeti. Dobro bi bilo, da bi bile kakovostne maske dostopne vsem državljanom. Potem verjetno ne bi videli pomečkanih kosov tkanine, ki se jim že od daleč vidi, da so v uporabi več dni. Potem bi verjetno z maskami ravnali »pravilno«, v skladu z navodili epidemiologov in infektologov. Mask je morda dovolj, a večinoma so na policah trgovin.

Večkrat vidim urejene ljudi, ki nosijo maske, ki se skladajo z njihovimi oblačili. Na prvi pogled simpatično, a hkrati grozljivo, saj se zdi, da postajajo stalen del naše vsakodnevne garderobe. Res si želim, da bi pandemija izzvenela in to ne bi postala naša stalnica. A za zdaj, je žal tako.

Pazite nase, pazite na druge in naj drugi pazijo tudi na vas. Jaz zagotovo bom.

Aleksandra K. Kovač, urednica Naših vezi

21. SREČANJE VOJNIH INVALIDOV

Vojni invalidi, njihovi svojci in prijatelji ter zagovorniki miru, tovarištva in domoljubja so se zbrali na že 21. srečanju vojnih invalidov, ki je letos zaradi epidemiološke situacije izjemoma potekalo v jesenskem času. Po enajstih letih, od kar je zveza razvila svoj prapor in z njegovim simbolom izkazala zavze-manje za mir, svobodo in slogo brez vojne, so se vojni invalidi, 26. septembra spet zbrali v Novem mestu, tokrat v Športni dvorani Leona Štuklja.

Navzoče sta najprej pozdravila predsednik Društva vojnih invalidov Dolenjske, Posavja in Bele krajine Zvonko Špelko, ki je srečanje gostilo, in župan novega mesta Gregor Macedoni. Špelko je predstavil področja delovanja društva, z željo po uresničevanju zastavljenih ciljev na področju pomoči vojaškim invalidom.

Macedoni pa je po pozdravu navzočih med drugim povedal tudi, da prav na ta dan Mestna občina Novo mesto praznuje 100. obletnico novomeške pomladi. Gre za čas, ko so kulturno-umetniški ustvarjalci začrtali temelje slovenske avantgarde, kar je imelo velike posledice in vpliv na slovenski prostor. *»So revolucije, ki se bojujejo z orožjem in so revolucije, ki se bojujejo z besedo, čopičem ali noto in vse nosijo posledice,«* je dejal. Poudaril je, da je prav, da družba ne pozabi posameznikov, ki so prispevali k oblikovanju samostojne in suverene Slovenije, da mora vsakokratna zakonodaja to upoštevati ter izrazil pohvalo dobri organiziranosti zveze in društev vojnih invalidov.

Predsednik ZDVIS Janez Podržaj je spomnil na pomembne obletnice, ki jih zaznamujemo v letošnjem letu: 75. obletnico ustanovitve Zveze vojaških vojnih invalidov Slovenije, 75 let od konca druge svetovne vojne, 145-letnico organiziranega povezovanja vojnih invalidov na Slovenskem z nastankom takratnega Mariborskega veteranskega in bolniškega podpornega društva nadvojvode Friderika ter 270-letnico nastanka prvega zakona o vojnih invalidih, s katerim se je leta 1750 začela pravna zaščita vojaških invalidov. Poudaril je, da so vsa ta zgodovinska obdobja pomembni mejniki in tudi premiki v slovenskem osamosvajanju in pojmovanju domoljubja.

Kulturni program so s pestrim in raznolikim nastopom obogatili tamburaši, plesalci in ženski tercet Li-la

Predsednik ZDVIS Janez Podržaj, generalni sekretar Vladimir Pegan, predsednik DVI Dolenjske Zvonko Špelko in župan Novega mesta Gregor Macedoni.

Folklornega društva Kres. Zaigrali in zapeli so nekaj slovenskih ljudskih pesmi in prikazali živahne dolenjske plese. Tudi tokrat ni manjkal veličasten mimohod praporov zveze in društev vojnih invalidov. Vojni invalidi niso bili le pobudniki in začetniki invalidskega športa, med njimi je bilo tudi veliko kulturnikov in pesniških duš, med katerimi je bil tudi vojaški invalid gostujočega društva Franc Režek. Njegovo pesem Naš svet, ki govori o svetu in življenju danes, je predstavil Zvonko Špelko. Udeleženci so si lahko ogledali tudi razstavo ročnih del skupine Nagelj, Društva vojnih invalidov Zasavje.

Letošnje srečanje je potekalo nekoliko drugače, saj je bilo druženje omejeno z doslednim upoštevanjem priporočil Nacionalnega inštituta za javno zdravje. V času spopadanja z novo realnostjo, ki jo kroji novi koronavirus, so bili organizatorji še posebej počaščeni s številčno udeležbo. *»Navdušujoče in opogumljajoče je zavedanje, da ste s svojo požrtvovalnostjo in vztrajnostjo vsem navdih in vzor pri premagovanju preprek in težav, da nas opominjate, da se z močno voljo premikate gore. Da vas je življenje skalilo in utrdilo v zmagovalce. Zmaga opogumlja, razveseljuje. Zmago si izborimo. Jo proslavljamo. Lahko je negotova ali poceni, lahko hitra*

in včasih težka. Zmago kuje zmagovalce in med nami pozdravljamo vsakega med vami posebej!» so gostitelji še nagovorili udeležence po uvodni recitaciji pesmi *Kaj je zmaga?*, ki jo je predstavil avtor pesmi, osmošolec Martin Arhar.

Vsi nagovori in vsebina kulturnega programa so sledili misli, da so vojni invalidi in svojci po padlih v vojnah žrtve vojne, zato ima država do njih zakonodajne

dolžnosti z zagotavljanjem ustreznih pravic. Nenehno si moramo prizadevati za mir in sožitje ter v sebi prebuditi zavest zmagovalcev, kajti tudi velike zmage se pričnejo z majhnimi koraki slehernega posameznika. Srečno vsem in na svidenje na 22. srečanju vojnih invalidov prihodnje leto!

Andreja Markovič

Foto: Marko Klinc

ZDCIVS: IZOBRAŽEVANJE ZA KAKOVOSTNEJŠE ŽIVLJENJE

Kljub poletju in času dopustov smo v začetku julija za DCIV Dolenjske, Bele krajine in Posavja organizirali in izvedli predavanje **»Zakaj je potrebno spremeniti odnos do konoplje?«** Predavanje bi moralo biti izvedeno že kakšna dva meseca prej, a je bilo prestavljeno zaradi nastale situacije in ukrepov, ki jih je odredila država za omejevanje širjenja novega koronavirusa.

Vsebino predavanja smo vam že predstavili v marčevski številki Naših vezi, tako da je tukaj le krajši povzetek. Konoplje nismo odkrili *»danes«*, ampak so jo poznale že starodavne civilizacije (prvi zapisi o konoplji naj bi segali 12 tisoč let nazaj). Razvila naj bi se v centralno-azijskih stepah, domnevno na ozemlju današnje Mongolije in južne Sibirije. Na spletu najdemo veliko podatkov o vsestranskosti uporabe konoplje: hrana, tekstil, vrvi, gradnja ... Njeno medicinsko uporabo pa je bilo že zelo zgodaj zaznati pri Kitajcih (po nekaterih podatkih celo že 3000 let p. n. š.), Egipčanih in starih Grkih, ki so poznali njeno protivnetno delovanje, zato je bila odlično zdravilo. Uporabljali so jo proti revmatizmu, putiki, malariji in celo pozabljenosti. Skozi zgodovino je konoplja prišla tudi v Evropo.

Evropski zdravniki, znanstveniki in navdušenci so od 16. stoletja naprej v Aziji nabirali in širili znanje o medicinski uporabi konoplje. Zasluge gredo iberskim zdravnikom, ki so spremljali Portugalske ladje v Indijo, in njihovim opazovanjem. V letih od 1850 pa nekje do leta 1930 - 1940 je bila konoplja s pridom in dovoljenji uporabljana v medicinske namene. Zaradi naraščajoče zlorabe pa se je začela stroga, zakonsko urejena kampanja proti uporabi konoplje. V zadnjih letih pa znanstveno dokazani dobri učinki konoplje, to vračajo tudi v uporabo v medicinske namene.

V jesenskem terminu za predavanja po društvih CIV je bilo v načrtu DCIV Dolenjske, Bele krajine in Posavja predavanje **»Ohranjevanje vitalnosti z gibanjem«**. Predavanje je bilo v prvi polovici meseca septembra, predavateljici Katji Simič pa je udeležence, s svojim pozitivnim in energije polnim podajanjem vsebine, uspelo animirati in spodbuditi k sodelovanju pri izvajanju njim prilagojenih vaj.

Ob tem naj vam zaupam še eno pisarniško anekdoto. S predavateljico Katjo sva se po elektronski pošti dogovarjali za termin in ostalo potrebno. Na moje pisanje mi Katja na koncu napiše kot zadnji odgovor takole: *Super. A vedo, da bodo mogli delati in migati? S sabo športno opremo, superge za laufat, pajkice za špago, športne modrčke in švicnike za zapestja!* Moja prva reakcija, ko sem to prebrala je bila: *»Ej, a je dekle pozabilo, da so udeleženci starejši ljudje?«* ... potem pa je seveda sledil smeh.

Katja resnično poskrbi tudi za dobro voljo, kar so na samem predavanju/delavnici ugotovili tudi udeleženci sami. Že iz priloženih fotografij je razvidno, da smo vsi pridno sodelovali. Katja nam je z dobrimi primeri pomagala razumeti, za katere mišice in za kaj je posamezna vaja dobra.

Predavanje je začela z vprašanjem: *Ali se vam zdi, da so vaje z bremenom (utežmi) primerne za starostnike?* In: *Kaj vse želite čez 5 let še vedno početi sami?*

Na prvo vprašanje, so udeleženci skoraj enoglasno odgovorili z NE, vaje z bremenom za starejše niso dobre. A zelo hitro nam je Katja dokazala nasprotno, da uteži dvigujemo vsak dan: vnuke, domače živali, težje posode (npr. pri kuhanju jedi na žlico, odlivanju vode, ko kuhamo testenine), košaro z mokrim

perilom, težke lopate, ko kidamo sneg ali vrečke, ki jih prinesemo iz trgovine. In vsa ta bremena imajo krepko več kot kilogram ali dva. Odgovor je torej, DA! Vadba z utežmi je pomembna v vseh obdobjih življenja, tudi v (pozni) starosti; seveda razumno. Dvigovanje uteži predstavlja varno okolje, ko se mišice pripravijo na teža bremena in ga premagajo premišljeno. Vaje z bremenom naj bi starostnik vključil v svoje gibanje 2-krat tedensko. Pri tem naj vključijo vse večje mišične skupine: roke, noge, trup spredaj (trebušne mišice) in trup zadaj (hrbtne mišice).

Pri drugem vprašanju smo razmišljali, ali si želimo sami obleči npr. pulover. Če, da, potem moramo dvigniti roke nad glavo. Si želimo sami zavezati vezalke? Moramo se biti sposobni dotakniti svojih stopal. Se želimo sami umivati? Z rokami moramo priti kar se da daleč za hrbet. Želimo še naprej hoditi navkreber ali po stopnicah? Nogo moramo dvigniti vsaj nekaj centimetrov od tal in pri tem ohraniti stabilnost.

S temi željami pred očmi smo razumeli, zakaj je pomembno, da v svojo rekreacijo vključimo tudi vaje za raztegovanje. Tudi te vaje naj zajamejo celo telo: roke, noge, trup naprej in nazaj, trup vstran in trup zasukano. Pri tem smo raztegnili tudi vratne mišice, tako da smo nekajkrat pogledali proti stropu in proti tlom ter levo in desno. Tako smo si kar dobro uro časa vzeli za to, da smo spoznali različne vaje, s katerimi lahko krepimo svoje telo in ga ohranjamo kar se da gibčnega. Pri tem smo ravnali po načelu »od zgoraj dol«. Začeli smo z vajami za glavo in vrat, spoznali vaje za ramenski obroč in roke, dodali vaje za trup, kolke in končali z vajami za noge in stopala. Na koncu smo se spomnili še na lani.

Vključili smo:

- **Vaje za krepitev oz. moč. Z njimi krepimo mišice in obenem okostje.**
- **Vaje za raztegovanje. Z njimi poskrbimo, da naše telo še naprej doseže vse tisto, kar si želi.**
- **Vaje za stabilizacijo. Z njimi poskrbimo, da naredimo vse, kar je v naši moči, za preprečitev padcev.**
- **Vaje z različnimi gibalnimi vzorci, s katerimi smo spodbudili tudi možgančke. Z njimi krepimo nevronske povezave.**

Verjemite, ob koncu telovadbe se je kosilo presneto dobro prileglo, saj smo se, letom primerno, dobro razmigali in pokurili kar nekaj kalorij.

Katja je 23. septembra poskrbela, da so »švicali« tudi člani DCIV Ljubljane, ki so se udeležili predavanja na isto temo.

Tako udeleženci predavanja za DCIV Dolenjske, kot udeleženci iz DCIV Ljubljana so prejeli brošuro s telesnimi vajami za starejše odrasle, ki jo je, z dovoljenjem avtorjev, Zveza pripravila na podlagi vaj, ki sta jih pripravila prof. dr. Damir Karpljuk in Jasna Lavrenčič, prof. športne vzgoje s Fakultete za šport, v Ljubljani in so objavljene kot spletna knjižica.

25. septembra 2020 pa je za člane DCIV Primorske predaval dr. Lado Golouh, in sicer na temo »**Akutna možganska kap**«. Udeležencem predavanja je povedal, da je možganska kap pogosta bolezen, saj 0,2 odstotka populacije zbolita za možgansko kapjo in je ta tretji najpogostejši vzrok umrljivosti in vodilni razlog invalidnosti v svetu. Tudi v Sloveniji je možganska kap tretji najpogostejši vzrok smrti.

Predstavil je akronim GROM:

G kot govor (prizadetost govora);

R kot roka (kap povzroči delno ali popolno ohromelost ene roke);

O kot obraz (kap povzroči asimetrijo obraza, najbolj opazno zaradi povešenega ustnega kota, tako pri obrazu kot pri roki je prizadeta ista stran telesa);

M kot minuta (takoj ko pri človeku opazimo te znake, je takoj, brez vsakršnega oklevanja, treba poklicati 112).

O akronimu **GROM** nas mediji seznanjajo predvsem 29. oktobra, ko je svetovni dan možganske kapi.

Ločimo dve vrsti možganske kapi in sicer:

Znotraj- možganska krvavitev: Pri okrog 20 odstotkih bolnikov je vzrok možganske kapi krvavitev v določenem delu možganov. Nastane, ko v možganih poči žilica.

Ishemična možganska kap: O njej govorimo, ko strdek prekinite/zapre krvni obtok v delu možganov in

možgani za zaporo začnejo odmirati, ker ni dotoka kisika in glukoze.

Poudariti je treba, da je predavanje dr. Golouha svetovalne narave in namenjeno osveščanju. Tako je obvezno, v primeru kakšnih koli zdravstvenih težav, pravočasno poiskati zdravniško pomoč.

Kot vidite, se poskušamo upirati zloglasnemu »koro-navirusu« in na podlagi vseh predpisanih varnostnih ukrepov, varno izvesti akcije tako zveze kot tudi društev.

Člane DCIV Maribor obveščamo, da bo 23. oktobra predavanje na temo »*Zakaj je potrebno spremeniti odnos do konoplje?*« in jih pozivamo, da se ga udeležijo v čim večjem številu. Vabilo jim bo pravočasno posredovalo njihovo matično društvo.

Imejte lepo jesen.

Andreja Rožič

SLOVESNOST NA GMAJNI PRI BAZOVICI, KJER SO BILI USTRELJENI ŠTIRJE BAZOVIŠKI JUNAKI

V spomin na bazoviške junake je bila 6. septembra 2020, na gmajni pri Bazovici pri Trstu, osrednja slovesnost v spomin na Bazoviške junake.

Na ta dan, pred 90. leti, so bili na gmajni pri Bazovici ustreljeni štirje junaki: Ferdo Bidovec, Franjo Marušič, Zvonimir Miloš in Alojz Valenčič. Slovesnost je organiziral Odbor za proslavo bazoviških junakov pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu. Zaradi covida-19 smo se morali vsi udeleženci slovesnosti prijaviti, si pred vstopom na prizorišče razkužiti roke in ves čas prireditve nositi maske.

Najprej so na prizorišče prišli pohodniki s slovenskimi zastavami. Poleg slovenskih zastav je bilo mogoče videti tudi kakšno s peterokrako zvezdo. Ob spomeniku je bila tudi častna straža, in sicer izmenjujoče po štirje taborniki in skavti. Osrednjo slovesnost sta v živo prenašala radio in televizija slovenskega programa deželnega sedeža RAI, spremljati pa jo je bilo mogoče tudi na Facebooku.

Zbrane je pozdravil predsednik Odbora za proslavo bazoviških junakov pri Narodni in študijski knjižnici

Milan Pahor, slavnostna govornika sta bila odvetnik in politik Peter Močnik ter predsednik deželnega inštituta Irsrec FVG Mauro Giuluz. Navzoče je pozdravil tudi tržaški župan Roberto Dipiazza, predsednik državnega zbora Igor Zorčič in nečakinja Ferda Bidovca, Maria Bidovec. Na slovesnosti je bila tudi ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Helena Jaklitsch, veleposlanik RS v Rimu Tomaž Kunstelj, generalni konzul RS v Trstu Vojko Volk, senatorka Tatjana Rojc ter deželna svetnika Igor Gabrovec in Danilo Slokar. Prišli so tudi predstavniki občin nekdanje tržaške pokrajine. Kljub pandemiji je prirediteljem uspelo odlično izpeljati prireditev. Na gmajni se je zbralo več sto ljudi.

Bazoviški streli odmevajo že 90 let. Uničili so štiri mlada življenja, a so utrdili prepričanost v upor in v boj proti fašizmu takrat in danes.

Po Rapalski pogodbi, ki sta jo v Rapalu v Italiji, 12. novembra 1920, podpisali Kraljevina SHS in Kraljevina Italija, je bil velik del nacionalnega ozemlja Slovencev priključen Kraljevini Italiji. Fašisti so že

pred tem napadali slovenske in hrvaške organizacije. V tem času je prišlo do več kot 120 napadov na slovenske dobrine, požiga raznih delavskih institucij, tiskarn, uredništev, slovenskih podjetij in domov. Najbolj znan je požig Narodnega doma v Trstu, leta 1920. V času fašističnega terorja nad Slovenci je bila leta 1927 ustanovljena organizacija TIGR (Trst, Istra, Gorica, Reka), ki se je z različnimi akcijami borila proti fašističnemu terorju in raznarodovanju. V tem času je v Trstu delovala tudi organizacija Borba. Atentat na uredništvo tržaškega časopisa Il Popolo di Trieste so izvedli v večernih urah, v prepričanju, da bo redakcija prazna. Po naključju je bil tam član uredništva Guido Neri, ki je v napadu umrl. (po knjigi M. Pahor, Trst 2020). Po napadu so sledile racije. Veliko Slovencev in Hrvatov, članov protifašističnih organizacij so aretirali. Obtoženim so sodili na posebnem, za to ustanovljenem fašističnem sodišču, imenovanem Sodišče za varnost države v Trstu. To je bil prvi tržaški proces. Proces je trajal od 1. do 5. septembra 1930. Ferdo Bidovec, Fran Marušič, Zvonimir Miloš in Alojz Valenčič so bili obsojeni na smrt. Zjutraj, 6. septembra 1930, so bili privedeni na strelišče.

Tako dogodek v knjigi opisuje Milan Pahor: »Med vodenjem in eksekucijo so peli slovenske pesmi. Ob 5.00 zjutraj je na kraj ustrelitve, vojaško strelišče pri Bazovici, prišel 58. bataljon črnih srajc. Fašistični konzul Diamanti je postavil svoje moče v kvadrat, katerega eno stranico so predstavljali štiri stoli. V plotonu je bilo 56 vojakov, razporejenih v štiri vrste. Obsojenci so po izkrcanju iz tovornjaka ob 5.35, korakali mirno k stolom v spremstvu duhovnika. Prvi je sedel Bidovec in je rekel po slovensko: 'Fantje, spomnite se vzkliniti, živela Jugoslavija.' Vsi obsojenci so zavrnil prevezo. Tik pred ognjem je Bidovec potihoma izgovoril besede, živela Jugoslavija', pridružil se mu je desni sosed Valenčič. Edina salva je odjeknila ob 5.43. Bidovčevo in Miloševo telo, prvo in tretje z leve, sta padli nazaj. Valenčič in Marušič sta obsedela na stoli in kazala znake življenja. Oficirji so s pištolo takoj milostno streljali. Ob 5.51 je bataljon črnih srajc popolnoma spraznil polje. Trupla so bila takoj zaprta v krste in odpeljana na pokopališče. Pokopali so jih skrivaj, na osrednjem pokopališču pri Sv. Ani v Trstu. V začetku junija 1945 je skupinski grob odkril njihov tovariš, bombaš Drago Žerjal, ki je prišel v Trst

kot slovenski partizan.« (M. Pahor, Tajna organizacija Borba 1927 – 1930, Narodna in študijska knjižnica, Trst 2020, str. 77).

Na prireditvi je Milan Pahor v uvodnem govoru poudaril, da Evropa in Evropska unija slonita na temeljih antifašizma in izrazil željo, da bi spomenik na Bazovici postal spomenik državnega pomena. Zahvalil se je vsem, ki so prispevali k odlični izvedbi prireditve.

Italijanska država ima štiri bazoviške junake za teroriste. Slovenske organizacije in sorodniki si prizadevajo, da bi bili oproščeni in ne bi več veljali za teroriste. Tržaški župan je v nagovoru tako med drugim dejal: »Danes sem želel biti z vami, ker sem vam blizu, in da vam povem, da ti fantje niso bili teroristi, ampak ustreljeni sinovi mater in očetov.«

Igor Zorčič, predsednik DZ-ja pa je poudaril: *»Pogum četverice ustreljenih je bil navdih številnim, ki so nadaljevali antifašistični upor, in ki so fašizem kasneje premagali. Bil je navdih tistim, ki so se borili za ohranitev narodne identitete, za mir, sožitje, pravico in svobodo.«*

Mauro Giuluz, Irsrec FVG Deželni inštitut za zgodovino upornišva, je dejal, da je ustreljena četverica takoj postala simbol antifašizma v italijanskih krogih in pozval obe vladi, da znova ustanovita mešano komisijo zgodovinarjev, ki bi osvežila in dopolnila že opravljeno delo iz poročila iz leta 2000. Peter Močnik se je v svojem govoru dotaknil sodne rehabilitacije štirih junakov, ki za italijanski pravni sistem še vedno veljajo za teroriste, saj njihova sodba na smrt ni bila razveljavljena.

Maria Bidovec, nečakinja ustreljenega, je poudarila, da izhaja iz mešane italijansko slovenske družine, da je poročena s Hrvatom in da se kljub temu čuti Slovenko. V svojem govoru je poudarila dve vrednoti: enotnost in dialog.

Dejala je, da je enotnost pogosto zlorabljena beseda, a da se ji zdi, da je tokrat vendar na pravem mestu. *»Dogodek izpred 90 let nas očitno združuje, kljub temu da je od takrat minilo toliko let, kljub temu da smo si različni – mnogi se sploh ne poznamo –, kljub koronavirusu, ki nas omejuje. Če smo danes zbrani na tem mestu – in nas je ogromno – to pomeni, da nas nekaj važnega združuje,«* je dejala. *»Da smo zvesti svoji identiteti in ponosni nanjo še ne pomeni, da ne spoštujemo identitete drugih. Po mojem je vedno*

treba vztrajati pri dialogu, tudi takrat, ko se nam zdi, da ni mogoč. Govoriti moramo in poslušati, to je bistvo dialoga,« pa je povedala o drugi vrednoti, ki jo je izpostavila.

»Treba je vztrajati pri dialogu tudi takrat, ko se nam zdi, da to ni mogoče,« je dejala. *»Vi, pa zlasti mladi, ki ste popolnoma drugače misleči, se zavedate veličine tistih fantov. Vam se iz srca zahvaljujem. Vam gre zahvala, da ti fantje niso bili mučeni, niso bili obsojeni in ustreljeni zaman,«* je še dodala Marija Bidovec.

Na prireditvi je odmeval tudi poklon predsednikov Slovenije in Italije, Boruta Pahorja in Sergia Matarella. Še posebej, ker se je italijanski predsednik poklonil bazoviškemu junakom. In pot, ki sta jo začrtala državnik, se tako nadaljuje.

Vojaško tožilstvo je izničilo že veliko sodb tega posebnega fašističnega sodišča. Sodbe proti Slovincem in Hrvatom, razen tistih iz drugega tržaškega procesa pa niso bile nikoli izničene.

Program sta povezovala, v slovenskem in italijanskem jeziku, Tamara Stanese in Jure Kopušar. Martina Feri je zapela domoljubne pesmi. Za častno stražo so poskrbeli taborniki Rodu modrega vala in skavti Slovenske zamejske skavtske organizacije.

Tudi v nedeljo zjutraj, ob 5.43, ko so štiri bazoviške junake ustrelili, je bila krajša slovesnost.

Odbor za proslavo bazoviških junakov pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu je slovesnost pripravljal več dni. 1. septembra 2020 je bila v Narodnem domu v Trstu tiskovna konferenca, kjer so javnosti predstavili celoten program slovesnosti Bazovica 2020. Kot že povedano, je bila osrednja prireditev v nedeljo, 6. septembra 2020. Z dramsko igro Tovarištvo je v nedeljo, 13. septembra 2020, Slovensko stalno gledališče obudilo spomin na bazoviške junake. Izveden je bil tudi 47. mednarodni odbojarski turnir za pokal Bazoviških junakov.

PRIREDITEV V SPOMIN NA SLOVENSKO VOJAŠKO PARTIZANSKO BOLNIŠNICO PAVLA

Društvo vojnih invalidov Severna Primorska, Nova Gorica in Klub prijateljev slovenskih vojaških partizanskih bolnišnic Pavla in Franja sta 29. avgusta 2020, organizirala 37. tradicionalno srečanje osebja in ranjencev pri spomeniku na Hudem polju (Mrzla Rupa – Vojsko). Zaradi novega koronavirusa je vsakoletna prireditev na Vojskem odpadla.

Srečanja se je v spremenljivem vremenu pa tudi zaradi covida-19 udeležilo manj udeležencev in pohodnikov kot prejšnja leta. Ko je proti koncu prireditve začelo deževati, je voditeljica dejala, da partizanov dež ni pregal, zato ne bo niti nas.

Osrednji govornik je bil predsednik Društva vojnih invalidov Severne Primorske, Nova Gorica Franc Anderlič. Poseben pozdrav je namenil še živečim ranjencem in spomnil, da mineva 77. let od ustanovitve partizanske bolnišnice Pavla. Spomnil je tudi na pomen IX. korpusa, ki je osvobodil zahodni del Slovenije, kar je pripomoglo tudi k temu, da je bila Primorska znova združena s Slovenijo. V obeh partizanskih bolnišnicah, Pavli in Franji se je zdravilo 2461 ranjencev, partizank in partizanov, pa tudi ranjencev drugih narodnosti, med njimi 143 iz takratne Sovjetske zveze in tudi iz nasprotni strani. Za vse je skrbelo 209 članov osebja, zdravnikov, medicincev in tehničnega kadra. Kritičen je bil do slovenske oblasti, ki s tviti ne prinaša k pozitivnemu vzdušju v Sloveniji in pogledu tujcev na nas. Končal je z besedami, da je treba gojiti spomin na takratne dogodke, na partizansko zdravstvo in da to ne sme biti pozabljeno.

Slovesnosti so se udeležili vojaški ataše Ruske federacije polkovnik Aleksander Mališev in namestnik Sergej Lamašev, predsednik vojnih invalidov

Furlanije - Julijske krajine Pierin Violino, predsednik Društva vojnih invalidov Tržič (Monfalcone Italija) Ermando Ferletič, podžupan Idrije Branko Lapajne, predstavniki italijanskih partizanov AMPI in predstavniki ZZB NOB Idrija Cerčno. Navzoči so bili tudi predstavniki slovenske vojske. Tudi gostje so pozdravili navzoče, se zahvalili za povabilo in dejali, da so z veseljem prišli na slovesnost. Aleksander Mališev je še poudaril, da je treba gojiti prijateljstvo med narodi in da se dogodkov druge svetovne vojne ne sme pozabiti.

Prireditve se je udeležil tudi najstarejši še živeči ranjenec, član DVI Severne Primorske, 98-letni Leopold Tavčar ter najmlajši, takrat komaj šest let star, Lucijan Skok. Kulturni program je izvedel Ženski pevski zbor Zimzelene iz Šempetra pri Gorici in Ingrid Saksida, ki je igrala na harmoniko. Prireditev je povezovala Ingrid Kašča Bucik.

Navzoče je pozdravil in spomnil na delo partizanske zdravnice Pavle Jerine Lah tudi njen sin Marko Lah, ki je dejal, da je bila njegova mama zelo delavna in da je skrbela za vsakega bolnika posebej. Kar koli je delala, se je temu popolnoma posvetila in delala s srcem.

Popoldne so na Vojščico prišli pohodniki. Sledila je krajša slovesnost in polaganje venca na grobišče.

Vladimir Pegan

SLOVESNOST OB PRIKLJUČITVI PREKMURJA IN ZDRUŽITEV PREKMURSKIH SLOVENCEV Z MATIČNIM NARODOM

V Murski Soboti je bila 16. avgusta 2020, osrednja slovesnost ob državnem prazniku, združitvi prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. Slovesnost je bila pred spomenikom v Murski Soboti, ki je bil postavljen v počastitev 100. obletnice priključitve Prekmurja in združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom.

Zaradi novega koronavirusa in priporočil Nacionalnega inštituta za javno zdravje je bilo na slovesnost povabljenih le petdeset ljudi. Stoli so bili razmaknjeni v skladu s priporočili NIJZ. Se je pa okoli prireditvenega prostora zbralo še veliko občanov.

Nit celotne prireditve je bila prekmurščina in tudi program je večinoma potekal v prekmurščini. Nastopajoči so spomnili na prekmurški jezik in kulturo skozi generacije. Različni nastopajoči so predstavili, kaj jim pomeni prekmurščina. Nastopil je tudi priseljenec iz Ajdovščine in povedal, da se je naučil prekmurščine in izmenoma govoril primorsko in prekmursko.

Osrednji govornik je bil pisatelj Dušan Šarotar, ki se je v govoru dotaknil poezije. Orisal je pomen poezije in dejal, da se s tišino poezije vsaj za hip ustavi hrup, ki nas z družbenimi mediji obdaja. Da je prekmurški jezik navzoč tudi v književnosti je pokazal odlomek iz knjige Štefana Kardoša, Vse moje Amerike, kjer je v knjigi opisan dialog dveh Prekmurcev, ki se na ladji na poti v Ameriko pogovarjata v prekmurščini. Zbrane sta nagovorila tudi predsednica Zveze društev generala Maistra Lučka Lazarev Šerbec in župan Murske Sobotne Aleksander Jevšek. Prireditev je pripravilo Prekmursko društvo general Maister. Navzoči so bili tudi praporščaki domoljubnih in veteranskih organizacij.

15. SEPTEMBER - PRAZNIK VRNITVE PRIMORSKE K MATIČNI DOMOVINI

V Ankaranu, v Vojašnici slovenskih pomorščakov, pa je bila 12. septembra 2020, osrednja slovesnost ob vrnitvi Primorske k matični domovini. Tudi ta je zaradi novega koronavirusa potekala v drugačni obliki. Prireditev so prenašali po televiziji in preko inter-

Slovesnost v Murski Soboti.

neta. Navzoč je bil predsednik Republike Slovenije Borut Pahor in predstavnik občine Ankaran, predsednica ZZB za vrednote NOB Ankaran ter slavnostna govornica Majda Širca. Slavnostni pomen so prireditvi dali praporščaki, postroj čete Slovenske vojske in predstavniki slovenske mornarice.

Navzoče sta v slovenskem in italijanskem jeziku pozdravili podžupanji občine Ankaran in župan občine Ankaran Gregor Strmčnik. Predsednik Borut Pahor je poudaril, da je *»naša odgovornost danes, da krepimo vse tiste demokratične državotvorne vrednote, ki so gradnik take obetavne prihodnosti. Po najboljših močeh si moramo prizadevati za razvoj ožje in širše domovine Slovenije in Evropske unije.«*

»Nikoli doslej Slovenci nismo imeli takih pogojev za našo duhovno in materialno rast, skupaj z vsemi, ki živijo z nami, na vseh straneh meja, ki spreminjajo svoj pomen. V takih, v osnovi nam zelo naklonjenih okoliščinah, pa kot vaš predsednik pogrešam več sodelovanja in več medsebojnega spodbujanja. Med nami je vse preveč nestrpnosti in celo sovraštva. To ni tista prihodnost, ki je obetavna. To mi lahko spremenimo. Marsikatero vprašanje sodobnega sveta ni odvisno od naše volje. Kako pa bomo mi živeli drug z drugim in ne drug proti drugemu, pa je odvisno izključno od nas,« je še dejal predsednik države.

Majda Širca, nekdanja ministrica za kulturo, pa je med drugim dejala, da je Primorska lepa, sveža, topla in da bi jo bilo treba zamrzniti, da obdrži pristnost mediterana. V zgodovini je bila Primorska zemlja prevečkrat rdeča. Bila je zanimiva, zato so želeli mnogi gospodariti na njej.

POHOD ZA MIR

V Ljubljani je 21. septembra 2020 potekal Pohod za mir 2020. Organizirajo ga veteranske in domoljubne organizacije: Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, Zveza društev vojnih invalidov Slovenije, Zveza veteranov vojne za Slovenijo, Zveza policijskih veteranskih društev Sever in Zveza društev in klubov MORiS, ki so članice Svetovne federacije veteranov, v kateri usklajeno zastopajo interese slovenskih vojnih veteranov in izvajajo skupne aktivnosti federacije.

Pohod za mir je skupna aktivnost vseh članic svetovne federacije veteranov. Poteka 21. septembra, po enakem scenariju v vseh prestolnicah držav, katerih veterani so člani svetovne federacije. Ključni del scenarija je branje poslanice generalnega sekretarja OZN, minuta tišine za padle bojovnike v vseh vojnah ob 12. uri in nacionalno mirovno sporočilo. Letos so zanj zaprosili Danila Türka, nekdanjega predsednika Republike Slovenije.

Danilo Türk je poudaril pomen zaznamovanja svetovnega dneva miru in dodal, da si je treba pri tem zastaviti vprašanje, ali je to, kar smo do zdaj storili v smeri zagotavljanja miru dovolj, in si znati in si upati nanj tudi kritično odgovoriti. Ne smemo si zatiskati oči pred konfliktnimi situacijami po svetu. Žal v trenutnih razmerah organizacije, ki so bile ustanovljene za ohranjanje miru, tega niso več sposobne zagotavljati. Naša evropska domovina se nikakor ne uspe postaviti na položaj ključnega akterja pri zagotavljanju miru. Organizacija združenih narodov je vedno bolj odrinjena. Zato postaja vse bolj jasno, da je treba ozvesti svojo lastno vlogo v zavzemanju za mir. Vsekakor bi si želeli v politiki več mirnega, miroljubnega in v prihodnost zazrtega sodelovanja. Mir se začne pri vsakem posamezniku. In če je takšnih posameznikov dovolj in se s tem razvije skupna volja, lahko ta postane tisti pritisk v javnosti, ki lahko vpliva na politike. Moramo si želeli, da se oblikuje pritisk javnosti, ki bo pomagal vzpostavljati vzorce sodelovanja v ožji skupnosti in naprej na svetovni ravni, kar bo pomagalo, da bo svet prišel do pravih rešitev za prihodnje. Mirovno sporočilo je Danilo Türk sklenil z željo, da bi v miru živeli vsi mi, naši otroci, naši vnuki in svet v prihodnje.

Župan MO Ljubljana Zoran Jankovič je poudaril, da je Ljubljana kraj miru, ki si uspešno prizadeva za vključujočo družbo s sprejemanjem različnosti in drugačnosti, za notranji mir in mir v skupnosti.

Tema dneva miru 2020 je »Skupno oblikovanje miru«. Generalni sekretar OZN Antonio Guterres je ob 100-dnevem odštevanju do sporočila ob mednarodnem dnevu miru zapisal: »Praznujte mednarodni dan miru s širjenjem sočutja, prijaznosti in upanja ob pandemiji COVID-19. Bodite skupaj z OZN proti poskusom uporabe virusa za spodbujanje diskriminacije ali sovraštva. Pridružite se nam, da bomo lahko skupaj oblikovali mir.«

Organizatorji in udeleženci pohoda so s svečanostjo izrazili vrednote, za katere se velja boriti: zavzemanje za mir, vzgajanje patriotizma, za demokratično družbo, socialno državo, za ohranjanje tradicij boja za nacionalno suverenost.

Pohod za mir bodo slovenske organizacije veteranov organizirale tudi v prihodnje. Letošnji pohod žal ni bil množičen, saj je potekal ob upoštevanju ukrepov in priporočil Nacionalnega inštituta za zdravje Slovenije. Želimo pa, da bi postal del slovenske zavesti o miru, demokraciji, pravni in socialni državi.

Andreja Markovič

BISTER UM IN LJUBEZEN BLIŽNJIH - POT DO DOLGEGA ŽIVLJENJA

Predsednik Društva vojnih invalidov Celje Stane Mele je 8. septembra, skupaj s predsednikom Pododbora Laško Rajkom Zupančičem obiskal najstarejšo članico DVI Celje in ZDVI Slovenije Ljudmilo Knez. Knezova, ki je tudi najstarejša občanka Laškega, je namreč praznovala 106. rojstni dan.

V razpotegnjenem idiličnem naselju Sedraž pri Laškem živi naša članica, ki nas je kot vsako leto pričakala v družbi svoje hčerke, osemdesetletne Olge. Ob tokratnem obisku je bil poleg tudi Olgin mož Stanko. Prešerne volje so bili vsi trije, hiša pa polna rož, saj so našo slavljenko ob častitljivi obletnici obiskali številni prijatelji, med drugim tudi župan občine Laško s petčlansko delegacijo. Ljudmila Knez je vseh zelo vesela in prav za vsakogar se pripravi, uredi, nato pa jo hči Olga pripelje v kuhinjo. Knezova ima še vedno bister um, dober spomin, natančno se spomni, kdaj smo jo obiskali v preteklih letih, prav tako se spomni slavnosti Društva vojnih invalidov Celje, ki smo ji ga pripravili ob njeni stoletnici. Kot v preteklih letih nam je tudi tokrat povedala veliko lepega, predvsem

Stane Mele je Ljudmilo Knez v svojem in v imenu Društva vojnih invalidov Celje med drugim poklonil tudi cvetočo orhidejo.

pa se iskreno zahvalila za finančni prispevek našega društva, ki ga je, kot je povedala, vložila v kurjavo. Knezova je sicer na vozičku, a prepričali smo se lahko, da se za svoja leta res dobro drži, le vid ji peša, zato, žal, ne more več brati. Ji pa ni dolgčas, saj že vrsto let zanjo skrbi Olga in ostali domači. Življenje v naravi in prijetnem okolju je drugačno od mestnega. Knezova izžareva mir in spokojnost, čeprav ji življenje ni prizanašalo. Z žalostjo se spomni vojne in časa po njej, ko je

še upala, da se bo domov vrnil njen mož. Leta 1944 so ga namreč ujeli Nemci in ga zaprli. Najprej v Stari pisker, nato so ga odpeljali v Dachau, nato v Buchenwald ter v Ohrdruf, kjer je februarja 1945 tudi umrl.

Ljudmila je za njegovo smrt izvedela šele po vojni, ko jo je o tem obvestil Rdeči križ. Ostala je sama s tremi otroki, sinovoma Cvetkom in Bogdanom ter Olgo. Tudi kasneje so prišle številne preizkušnje, a Ljudmila Knez se je vedno znala soočiti z njimi. Naši slavljenki ob visokem jubileju čestita tudi uredništvo Naših vezi.

Vesna Tripkovič Sancin
Foto: Vesna Tripkovič Sancin

IVO MANFREDA – DELAVEN, SKROMEN IN NEVERJETNO USTVARJALEN

Ivo Manfreda je bil tih, skromen in delaven. Bil je ustvarjalen in neverjetno iznajdljiv. V svoji preprosti mehanični delavnici in lakirnici je ustvarjal skoraj čudeže, ko je prenavljal stene, avtomobile in traktorje. Toda vedno ga je vleklo v naravo, v gozd, zato se je zadnjih 10 let in več ukvarjal z gozdarstvom.

Ivo se je vključil v Društvo vojnih invalidov SP Nova Gorica leta 2014. Prav veselje v streljanju in tekmovalstvu z zračno puško ga je pripeljalo do članstva v naši invalidski organizaciji. Že kot najstnik in mladenič, ko je bil zaposlen v Salonitu v Anhovem, je redno treniral in tekmoval. Bil je vrhunski strelec. Tekmoval je na lokalni, republiški in državni ravni nekdanje države Jugoslavije in bil enkrat celo državni prvak. Po vključitvi v naše društvo se je vrhunsko opremil kot strelec in kmalu smo začeli osvajati medalje in

pokale. V zadnjem času se je kar poznalo, da Ivo ni mogel več tekmovali z ekipo. Hvaležni smo za vso pomoč, ki nam jo je nudil, in za vse lepo, kar smo preživeli z njim. Naj mu bo mirno večno spanje v domači zemlji na Kanalskem pokopališču. Za vedno se ga bomo spominjali!

Lucijan Skok

95 LET JOŽETA KURETA IZ DVI SEŽANA

Jože Kuret, vojaški vojni invalid in član Društva vojnih invalidov Sežana, bo letos, 28. novembra dopolnil 95 let.

Jože se je rodil v lepi vasi Buje nad reko Reko, ki je bila takrat v Italiji, in tam preživel otroška leta. Italijani so ga aretirali novembra 1942. Do kapitulacije Italije je bil v različnih zaporih in taboriščih po Italiji. Po kapitulaciji je večina Slovencev bežala domov. »Bežali smo peš in z vlaki. Moj vlak so zajeli Nemci in večino Slovencev odpeljali v Nemčijo na prisilno delo. Bil sem v civilni obleki in mi je nekako uspelo, da sem ušel in se odpeljal z vlakom v Pivko, od tam pa sem šel peš domov na Buje,« se spominja Jože svoje poti v svobodo.

Po vrnitvi se je pridružil partizanom in bil poslan na Dolenjsko, v Šercerjevo brigado, ki je bila boje v veliki nemški ofenzivi. Borili so se v različnih krajih po Dolenjski. Večina bitk je bila zelo hudih. Po osvoboditvi je do decembra 1946 še služil vojaški rok. Po vrnitvi domov je delal na kmetijskem posestvu v Prestranku. Ker je bil doma s kmetije, je znal kmetovati. Zaradi velikega pomanjkanja usposobljenih ljudi so Jožeta poslali na šestmesečni tečaj kmetijstva v Ljubljano.

Bil je zelo ponosen, saj je tečaj končal z odliko. Njegovi starši so imeli majhno kmetijo. Oče in mama nista več mogla sama obdelovati zemlje, zato je pustil službo in odšel domov. Bil je zelo aktiven v raznih odborih, posebej v povezavi s kmetijstvom, v Postojni in pozneje v Pivki. Trudil se je modernizirati kmetijo, imel je lepo obdelane njive, sadovnjak in tudi živino. V sadovnjaku je prideloval tudi stare sorte jabolk, ki so danes spet v modi.

Od leta 1995, ko se je ustanovil DVI Postojna, je aktiven član. Društvo se je 24. marca 1998 preimenovalo v DVI Sežana, v katerem je svoje aktivno delo nadaljeval kot član izvršnega odbora društva. Vedno je sodeloval in imel dobre predloge. Zadnje čase, ker živi v Domu starejših občanov v Ilirski Bistrici, ni tako aktiven, ga pa še vedno zanima vse, kar se dogaja v društvu. Člani odbora ga obveščajo o vseh spremembah. Letos je Jože Kuret prejel posebno priznanje, najvišje odlikovanje, ki ga podeljuje Zveza društev vojnih invalidov Slovenije. S svojim dolgoletnim, prizadevnim in uspešnim delom si je priznanje res zaslužil.

Lenca Pangerc

naše vezi iz naših društev

V VILI LAVANDA PRI AJDOVŠČINI

Po več kot dvomesečnem premoru zaradi pandemije novega koronavirusa smo se člani DCIV Primorske, sredi sončnega junija, uspeli ponovno srečati v Lokavcu.

Zbrali smo se na zeliščnem posestvu Vile Lavanda, kjer nas je sprejela prijazna gostiteljica Urška Lemut Šušterič. Najprej nas je seznaniła z načinom parne destilacije zdravilnih zelišč, iz katerih nastajajo eterična olja, hidrolati, tinkture ... Po pokušnji domačih zeliščnih namazov in napitkov smo se peš odpravili na bližnje posestvo, med razkošne nasade lavande. Posebna zanimivost je naravni kotichek, obkrožen z rožmarinom v prebujajoči se rasti, sredi katerega se odpira pogled na razcvetelo modro sivko in bogate vrtnice, ki so

tokrat žal že odcvetele, saj svoj lepotni vrhunec dosežejo v maju. Vrt se namaka iz naravnega izvira v bližini.

Sprehodili smo se med bujnimi nasadi sivke, ki je ravno začela cveteti. Zadržali smo se tudi ob nasadu smilja, ki je redna sestavina kozmetičnih izdelkov. Ob vrnitvi v vilo smo z zanimanjem opazovali pripravo zeliščnega mazila iz čebeljega voska, ognjiča in rožmarinovega eteričnega olja. Mazilo je primerno za utrujene sklepe na nogah in rokah. Zamikali so nas tudi različni izdelki iz zelišč, s katerimi smo obogatili svoje popotne torbe.

Ko smo se vračali, smo se zadržali na Kmetiji Černigoj v Lokavcu. Kmetija se ukvarja s pridelavo vin, izdelavo suhomesnatih izdelkov, njena posebnost pa je še nasad več kot tristotih

češnjevih dreves. Gospodar nas je sprejel na dvorišču, kjer smo si najprej nazdravili z domačo penino. Domačin Stanislav Žiberna nam je zrecitiral lokavško himno:

Pod Čavnom visokim prebivam,
z bistro vodico se umivam,
gledam dolin'co prekrasno,
vidim Vipav'co počasno.

Čez Nanos se sončece smeje,
slovensko nam srčece greje,
ptički veselo pojejo,
pisane rož'ce cvetojo.
Če Hubelj se sliši, bo burja,
če Jevšek, bo dežja od murja:
žage in mlini drdrajo,
evenka obilo nam dajo.

Kot Čaven ne dam se ganiti,
svoj narod čem hrabro braniti:
zemlja slovenska je sveta,
tuj'c naj se v njo ne zaleta!

Josip Volk - Jaromil Volkov

V primerni razdalji smo se nato razporedili za lepo pogrnenimi mizami. Jota s privlačno zapečeno domačo klobaso nam je še kako teknila, pravi posladek pa je bila pita iz češenj.

Bil je dan, ki si ga je vredno zapomniti, tako kot si je vredno zapomniti tudi to, da je najboljši čaj pripravljen iz svežih zelišč, posušimo pa jih za zimo. Koliko lepega in privlačnega imamo v svoji bližini, pa tako radi rinemo v hotele in tujino, kjer nam praznijo žepe. Morda pa nas je »korona« česa tudi naučila!

Katarina Vuga

OBISK GROHARJEVE DOMAČIJE V SORICI

V okviru športnih iger v hoji in pikadu, na Soriški planini, 2. septembra letos, je društvo civilnih invalidov vojn Gorenjske organiziralo za vsa društva tudi ogled kulturnih znamenitosti v okolici gostišča Macesen v Sorici in hojo na Soriški planini. Ob ogledu trase in pripravah na športne igre smo bili v društvu CIV Gorenjske mnenja, da kraj ponuja toliko lepega, da bi bilo škoda zamuditi priložnost in si ga ogledati.

Ob tej priložnosti se moram še enkrat zahvaliti našemu članu Ivanu Čerinu in njegovi ženi Marici, ki je v teh krajih odraščala, in nam je bila v zares veliko in neprecenljivo pomoč.

Tako smo si v sklopu posebnega socialnega programa *Kulturno udejstvovanje* ogledali tudi Groharjevo domačijo. Po domačiji nas je popeljal Miro Kačar, izjemen slikar in poznavalec Groharja, velikega slovenskega slikarja. Veliko smo izvedeli o slikarjem sicer kratkem, a izjemno ustvarjalnem življenju.

Popeljal nas je tudi v glasbeno sobo, ki je v hiši, in služi otrokom za glasbeno udejstvovanje, članom, ki smo si to sobo tudi ogledali, pa je bila dana možnost, da smo na glasbila tudi zaigrali.

Marica Čerin je povedala veliko zanimivega o zgodovini kraja. Ne morem si kaj, da ne bi predstavila tudi prelepega besedila gospe Kačarjeve, ki krasi predstavitevno zloženko Groharjeve domačije in kraja. Takole se glasi:

Vasica nosi v sebi lepoto,
Svetlobo jutra, tišino noči.
Vasica nosi v sebi ljubezen,
Pesem, veselje otroških oči.
Vasica nosi v sebi zvestobo
Do hiše domače in rodne prsti.
Pridi, popotnik, postoj, se naučij!

Jožica Kačar

Vida Doles

CIV PRIMORSKE: POMLADANSKA POHAJKOVANJA Z IZOBRAŽEVANJEM

Zaradi pandemije novega koronavirusa smo v Društvu CIV Primorske spomladanske aktivnosti organizirali z veliko mero previdnosti. Ker smo na dogodkih pričakovali večje število ljudi, smo upoštevali navodila zdravstvene stroke in jih razpolovili na južno in severno Primorsko.

Člani z območja severne Primorske so se udeležili zeliščarske delavnice v Lokavcu (več o tem preberite v članku Katarine Vuga op. a.), medtem ko smo za člane iz južne Primorske izvedli ogled in predstavitev žganjekuhe na kmetiji Pri Filetu v Slopah pri Kozini.

Kmetija Pri Filetu je znana turistična kmetija z razgledom na morje, kjer gojijo prašiče, ovce in kokoši, imajo pa tudi mačke, psa in lipicance. Ukvarjajo pa se pa tudi žganjekuho. Predvsem so znani po dveh odličnih žganjih z geografsko zaščito: Kraškem brinjevcu in Brkinskem slivovcu. Kraški brinjevec je edinstven proizvod v svetovnem merilu. Nastane z destiliranjem izključno brinovih jagod in se s tem bistveno razlikuje od gina in drugih pijač, ki so z brinjem le aromatizirane. Za liter te edinstvene pijače, ki v tradicionalni medicini velja za izjemno zdravilno pri želodčnih in prebavnih težavah, je potrebnih kar 17 kilogramov jagod. Večtedenski fermentaciji strtih brinovih jagod sledi dvakratna destilacija, katere stranski produkt je zdravilno brinovo olje. Na območju med Krasom, Pivško dolino in Čičarijo se brinjevec pridobiva že več kot 200 let, vse od časa Ilirskih

Nekaj udeležencev pohoda v Slopah pred starodavno cerkvico Sv. Križa, junij 2020. Foto: Iris Pahor

provinc, ko naj bi Napoleonovi vojaki v te kraje prinesli destilacijski kotel. Zanimanja za postopke žganjekuhe je bilo veliko, gospodar pa je svoje znanje velikodušno delil med udeležence.

Zadovoljni smo ob razhajanju spraševali: »Ma tle pr vs se da koristt bone?«

Iris Pahor

OBVESTILO!

Društvo civilnih invalidov vojn Slovenije Ljubljana sedaj posluje na naslovu:

Trg prekomorskih brigad 1, 1000 Ljubljana

Tel. št: 01 52 11 088, el. pošta: dciv-slovenije@guest.arnes.si

Uradne ure: **ponedeljek, torek, sreda od 8. do 14. ure.**

Predsednikove uradne ure so **vsak torek od 9. do 12. ure.**

Četrtek in petek sta namenjena sestankom organov društva, organizacijskim nalogam in individualnim razgovorom ob predhodni najavi, reševanju problemov in obiskom na domu.

DCIV GORENJSKE: ODLIČNA SKRB ZA STANOVALCE DOMOV ZA STAREJŠE

V DCIV Gorenjske smo se v juliju odločili, da obiščemo nekatere članke, ki živijo v domovih starostnikov, saj so nekateri domovi za obiskovalce že zapirali vrata zaradi povečanja števila okuženih z novim koronavirusom. Izkoristili smo torej nekoliko boljše epidemiološko stanje in se odpravili na obisk k našemu članu Janezu Ambrožiču iz Zgornjih Gorij, ki je marca praznoval 90. rojstni dan, pa ga takrat nismo mogli obiskati.

Veseli smo bili, da smo se lahko srečali na njegovem domu in mu tudi osebno čestitali ob jubileju.

Obiskali pa smo tudi Antona Benedičiča, ki je 90. rojstni dan praznoval 14. junija. Srečali smo se v Centru slepih, slabovidnih in starejših v Škofji Loki, kjer naš Tone živi. Silva Košnjek, direktorica doma in delovna terapevtka Romana sta se potrudili, da smo Toneta kljub zaostrenim zdravstvenim zahtevam glede varnosti, lahko obiskali.

Upam, da bo veselje na obrazu našega Toneta ob obisku povedalo več, kot to povedo besede!

Tisti dan smo se lahko prepričali, kako izjemno lepo osebje poskrbi za svoje stanovalce. Prav vsi stanovalci, ki so lahko odšli v park, so v spremstvu osebja uživali na soncu, skupaj s terapevti prepevali prelepe pesmi, uživali v pogovoru in se posladkali s sladoledom.

Vedno, ko pridem v dom v Škofji Loki, ki je mimogrede izjemno urejen, čist in se v njem vedno nekaj novega dogaja, me gane tale napis v dvigalu, zato ga želim deliti z vami. Tako globoko seže v srce, mar ne?

Vzdušje, ki so ga tako stanovalcem kot tudi nam zaposleni s svojo predanostjo in skrbnostjo pričarali, je bilo izjemno. Vseskozi pa so zaposleni pazili na upoštevanje zahtev glede nošenja mask in primerne razdalje med nami, ki jo pač zahtevajo novonastale razmere.

Naj na koncu še enkrat iz vsega srca čestitam obema jubilaroma v imenu vseh članov:

*Dragi Tone, dragi Janez!
Še enkrat zdravja neizmerno veliko
želimo,
da se bomo še dolgo srečevali,
si iskreno segli v roke
in se veselili skupnih trenutkov!*

Vse dobre želje seveda tudi vsem drugim članom. Trudimo se, da bi naše programe izvajali kljub težavam, s katerimi se srečuje ves svet in ki so nam vsem spremenile življenje. Ostanite zdravi, le to vam vsem želim!

Letošnje leto je za nas, ki delujemo na področju izvajanja programov namenjenih skrbi za invalide, izjemno težko. Sploh pri pomoči starejšim, ki so zaradi novonastalih razmer na področju epidemije, s katero smo se srečevali v spomladanskem obdobju in nam še vedno nekoliko omejuje izvajanje določenih aktivnosti, najbolj izpostavljena in najbolj ranljiva skupina.

To pomeni še posebej veliko odgovornost in veliko skrb v domovih za starostnike, kjer vsaka okužba pomeni veliko tveganje, saj domovi niti prostorsko niti kadrovske na to niso bili pripravljeni in so večkrat, kljub vsemu trudu, nemočni.

Nasploh ljudje, ko prihajamo v jesen življenja, s strahom gledamo na to, da bomo nekega dne tudi sami potrebovali nastanitev v domu. K strahu pred tem včasih prispevajo tudi poročanja v medijih o slabih razmerah v domovih. S tem verjetno naredijo krivico tistim, ki se neizmerno trudijo za lepo življenje stanovalcev na jesen njihovega življenja, zato bi rada name-

nila nekaj besed in pohval domu starostnikov v Škofji Loki. Kar nekaj naših članov živi v Centru slepih, slabovidnih in starejših. Z bivanjem tam so izjemno zadovoljni. Kot društvo smo bili tudi v času epidemije nenehno v stiku z vodstvom, tako z direktorico Silvo Košnjek kot tudi z drugimi zaposlenimi v domu.

Vodstvo nas vključuje v izobraževanja in nas povabi na svoja predavanja, ki so nam v pomoč pri delu, seznanja nas z življenjem in delom preko svojega

glasila, a najpomembnejši je njihov prijazen in topel sprejem in pristop vseh zaposlenih do stanovalcev in tudi do nas, ob obiskih članov.

Tudi ob našem zadnjem obisku smo se vsi, ki smo bili v gosteh v domu, lahko prepričali, kako izjemno lepo osebo skrbi za svoje stanovalce. Nad videnim smo bili izjemno zadovoljni in srečni za vse, ki jim taki dnevi in tako predani zaposleni popestrijo vsakdan.

Vida Doles

DVI LJUBLJANA MED BRIŠKIMI GRIČI

Letošnje leto je precej drugačno, kot smo si predstavljali. Vse se je postavilo na glavo, epidemija nas je za več mesecev zaprla med štiri stene naših domov. S prvimi toplimi sončnimi žarki se je življenje vsaj malo vrnilo v stare tirnice. In z njimi tudi mi. Zato smo se v ljubljanskem društvu odločili, da se še pred poletnimi počitnicami skupaj poveselimo na potepanju po Goriških brdih in poskušamo vsaj malo pregnati nelagodje, tesnobo in osamljenost, ki se je v preteklih mesecih naselila v marsikoga med nami.

V torek, 30. junija, smo se podali v Goriška brda. Naš prvi postanek je bil na Sabotinu, vzpetini, ki se baha nad Novo Gorico in se preko smaragdne Soče spogleduje s Sveto Goro nasproti. Sabotin je hkrati zadnji alpski in prvi sredozemski hrib ter eno izmed floristično najbogatejših območij Slovenije. Po njegovem grebenu poteka državna meja, zato je ostal manj obiskan, ohranjen in pristen simbol miru, združevanja in povezovanja kot park miru, ki povezuje vseh 22 narodov, ki so na njem prelivali kri. Sabotin je bil namreč zaradi svoje lege nad Gorico, na desnem bregu Soče, ključna obrambna točka

avstro-ogrske armade na Soški fronti. Tam, kjer so v 1. svetovni vojni divjali najhujši spopadi, so danes speljane poti miru. Skupaj smo se sprehodili po delu poti in ob tem opazovali ostanke soške fronte – prepleten sistem kavern in strelnih jarkov.

Od tu nas je pot vodila med nasadi vinogradov, oljk in cipres v samo srce Goriških brd. Ustavili smo se v Gonjačah, kjer smo skoraj vsi premagali 114 stopnic do vrha razglednega stolpa, od koder se nam je odpiral razgled na briške griče in strnjene vasice, Alpe in Dolomite, na Furlanijo, vse do morja. Ob spomeniku pod stolpom smo se poklonili 315 žrtvam druge svetovne vojne. Od tu smo se, nekateri peš, med vinogradi, drugi pa z avtobusom, odpravili v eno najlepših briških vasic, Šmartno. Idilična vasica leži na griču, obdana je z obzidjem in obrambnimi stolpi. Sprehodili smo se po ozkih vaških ulicah vse do mogočne baročne cerkve svetega Martina, po kateri je vas Šmartno dobila ime. Veliko nas je bilo, ki smo se nadvse veselili tudi obiska naslednje vasi. Biljana je daleč naokoli poznana po značilnem zvoniku oglejskega tipa na cerkvi v središču vasi. Župnijska

cerkev sv. Mihaela, ki je še danes v osnovi gotska, je najstarejša župnija v Brdih. Stara briška vas je tudi ena od glavnih lokacij snemanja serije Ena žlahtna štorija. Na prijetnem sprehodu skozi vas smo videli pročelje hiše, ki je bila kulisa gostilne iz serije ter si z vodnikom ogledali verjetno najlepšo cerkev v Goriških brdih – Bonifacijevo cerkev, kjer so tudi snemali prizore priljubljene nadaljevanke.

Ogledali smo si še Dobrovo, kjer je že od 13. stoletja stal grad, ki pa je v stoletjih propadel. Na njegovem mestu je na začetku 17. stoletja zraslo novo, renesančno grajsko poslopje, ki se je ohranilo v razmeroma nespremenjenem videzu in velja danes za enega

najlepših na Goriškem.

Greh bi bil, če se po celodnevem potepanju med vinogradi ne bi ustavili pri katerem od številnih znanih vinarjev, ki jih je tu resnično veliko. Po ogledu vinske kleti smo briško pravljico sklenili s pokušino odličnih vin.

Ob koncu dneva, na poti proti Ljubljani, smo se ustavili še v Vipavski dolini, kjer so nam na turistični kmetiji postregli z izvrstno večerjo, ob kateri smo nazdravili in si zaželeli, da se še večkrat srečamo na podobnih ekskurzijah, ki pomembno prispevajo k socialni integraciji naših članov.

Helena Žagar

V ZAVETJU SEVNIŠKEGA GRADU IN DOLENJSKIH KOZOLCEV

Na prvo soboto v septembru, ki je bila kot nalašč s soncem obsijana, smo se članice in člani Društva vojnih invalidov Celje, zbrani iz Žalca, Celja, Velenja, Levca, Laškega, Mozirja in drugod, sešli najprej na žalski avtobusni postaji, nato pa še v Celju ter se v jutranjih urah odpravili na naš tradicionalni izlet.

Tokrat je bil naš cilj Sevnica, nato pa še Šentrupert, vmes in potem pa kar nekaj postankov, ki niso le potešili naše radovednosti in želje po spoznavanju posebnosti teh krajev, pač pa naša srca napolnili z veseljem ob radostnem druženju in tkanju skupnih vezi. A pojdimo lepo po vrsti, kajti ta izlet je bil vendarle nekoliko drugačen od vseh dozdajšnjih.

Seveda govorimo o okoliščinah, v katerih se ni znašla le Slovenija, pač pa cel svet. Tako smo bili temu primerno tudi vsi zavarovani, z nošenjem mask smo ščitili eden drugega, skrbeli za fizično razdaljo, vse to pa nam ni onemogočalo, da ne bi govorile naše oči in tudi mi med seboj. Socialni stiki so v vsakem primeru nujnega, včasih celo usodnega značaja za vse ljudi, kaj šele za naše člane, sploh starejše. ZDVIS namreč poleg skrbi za fizično rehabilitacijo skrbi tudi za povezovanje vseh svojih članov. V Celju se lahko pohvalimo, da predsednik Stane Mele za ta del skrbi več kot vzorno: s stiki v živo, z obiski, z rednimi srečanji, izleti, ne nazadnje tudi s številnimi drugimi, tudi novoletnimi, srečanji. Na nova pravila je predsednik Mele opozoril

V poročni dvorani sta na poročne stole z veseljem spet sedla zakonca Gordana in Miloš Agbaba.

takoj na začetku, a vse to smo na tako prilagojenem izletu vzeli v zakup. Krenili smo torej proti Sevnici, kjer je bila naša prva postojanka slaščičarna Julija, kjer smo se ob kavici posladkali s prodajno uspešno, torto Melanie. Že takoj na začetku smo se naphali z dobro voljo, smehom in igrivostjo.

Od prve dame Amerike do srednjega veka

Ja, prva dama Amerike Melanija Knavs, doma ravno iz Sevnice, je mesto oziroma trg, znan po bogati zgodovini, v 20. stoletju pa najbolj po obrti, industriji in trgovini, ponesla v svet. Sevnica je tako postala med ljudmi priljubljena domača izletniška točka, seveda pa privlačna tudi tujim turistom, čeprav zdaj v času korone nekoliko manj. Pot nas je

Fizična distanca in maske niso ovirali prijetnega druženja.

vodila do sevniškega gradu, ki se razteza na gričku nad starim mestnim jedrom. Za nas je bil organiziran voden ogled po celem srednjeveškem gradu, ki se prvič omenja že leta 1322. V okvir gradu spadajo muzejske zbirke in galerije, grajska kavarna, grajska kašča, vinoteka, grajski vinograd, Lutrovska klet, prodajni kotiček in grajsko lutkovno gledališče Sevnica. Na gradu potekajo tudi številne prireditve in festival modre frankinje, mogoč je najem prostorov za srečanja, koncerte, predavanja in drugo. Za prihodnje zakonce organizirajo tudi romantične poroke v poročni dvorani ali grajskem parku. Kot je večkrat poudarila naša vodička, grad Sevnica ni muzej, grad Sevnica živi.

Člani smo si najprej ogledali promocijski filmček o zgodovini gradu skozi stoletja, v živo pa nam je vodička natančneje predstavila usodo gradu v prejšnjem stoletju. Po vojni je bil grad namreč nacionaliziran, vanj so naselili, kot je bilo takrat kar običajno, siromašnejše družine, ki pa se niso vedno zavedale pomena notranjščine, in so jo hote ali nehote uničevale, marsikdo pa se je z dragočeni kosi tudi okoristil, saj je kar nekaj imenitne grajske opreme izginilo. Park v okolici gradu je bil dolgo časa popolnoma zanemarjen, s trtami se ni ukvarjal nihče več, tudi vinska klet poleg Lutrovske kleti je bila odstranjena. V šestdesetih letih se je začel odnos do tovrstne kulturne dediščine počasi spreminjati. Stanovalce so postopoma izseljevali in grad je začel dobivati novo vsebino, so zapisali tudi v publikaciji. Vzbudila se je zavest o pomembnosti Lutrovske kleti in med letoma 1963 in 1973 so bile prenovljene freske, ki prikazujejo prizore iz Svetega pisma ter so še danes največji okras sevniškega gradu. V jugovzhodnem stolpu gradu so odkrili stensko poslikavo z motivi štirih letnih časov, njen

nastanek pa je umetnostni zgodovinar Ivan Komelj datiral v čas pred letom 1700. Te freske so med letoma 1977 in 1979 restavrirali in so zares prava paša za oči. Člani DVI Celje smo bili nato vabljeni na degustacijo krajevnih dobrot in znamenite sevniške modre frankinje. Srečanje v atriju gradu je s svojim bogatim poznavanjem in pesmijo obogatila Renata Kuhar iz Šentjurja.

V deželo slovenskih kozolcev

Pred nami je bila še ena zanimiva točka, in sicer smo se od reke Save ločili ter jo z našim prijaznim voznikom mahnili proti Mirnski dolini, imenovani po reki Mirni, v Šentrupert, ki je med drugim znan tudi po muzeju kozolcev, slovenski etnografski posebnosti, povezani s pravilom sena in drugih kmetijskih pridelkov. Gre za inovativni projekt občine Šentrupert, ki vsestransko vrednost dediščine kozolcev povezuje s sodobnimi oblikami turizma. Dežela kozolcev je prvi muzej na prostem, kjer je predstavljenih kar 19 različnih sušilnih naprav, ki izvirajo prav iz Mirnske doline.

Še kakšen spominek smo si privoščili ali domače piškotke in se napotili do najstarejše gostilne v središču Šentruperta, znanega Gostišča Jaklič. Čas je bil, da si privežemo dušo, kot se je včasih reklo, in stara gostilna, znana po tradicionalnih domačih jedeh, je bila pravi naslov.

Tudi na tokratnem izletu je bilo kljub zelo negotovim časom, vzdušje med članicami, člani DVI Celje in njihovimi svojci ali pridruženimi člani več kot izjemno, k čemur je botrovalo tudi lepo vreme. Srečanje smo končali prešerne volje v upanju, da se v kratkem spet snidemo.

Vesna Tripkovič Sancin
Foto: Vesna Tripkovič Sancin

NEPOZABNO DOŽIVETJE V SREDIŠČU GORIČKEGA VULKANA

Po nekajmesečnem premoru smo 28. avgusta spet doživeli dan, poln druženja, seveda ob upoštevanju priporočil NIJZ in skupaj ustvarjali lepe spomine na nepozabni ekskurziji po Prekmurju.

Začelo se je zjutraj, z obilo dobre volje. Kako ne, če pa smo komaj čakali, da se znova vidimo in skupaj preživimo prijeten sončen dan. Na poti smo pobrali tudi nekaj članov iz Maribora in Celja. Slednji so s seboj pripeljali tudi Draga, ki je ves čas skrbel za dobro voljo. Sonce, glasba, smeh in druženje s prijatelji ves dan. Le kaj si še lahko želiš?

Prva postaja je bil Doživljajski park Vulkanija. Pred tremi milijoni let je v Sloveniji bruhal poslednji vulkan, ki smo ga v doživljajskem parku Vulkanija doživeli tudi mi. Krtek Oli, ki nas je pričakal na vhodu v park, je pridno skopal rove in iskal poti, skozi katere smo se sprehodili po neokrnjeni naravi Goričkega. Na kraterju nekdanjega vulkana smo doživeli zanimivo potovanje v vulkansko podzemlje, sprehodili smo se po lavini cevi, si ogledali 3D film s posebnimi učinki o nastanku vesolja in življenja na zemlji, z dvigalom smo se spustili v globino 6000 metrov (seveda virtualno), doživeli adrenalinsko vožnjo s 3D podzemnim vlakom proti površju zemlje in si ogledali muzej z razstavo mineralov. Doživetje vulkana smo zaokrožili s prijetno vožnjo s turističnim vlakcem po vulkanski deželi, kjer smo obiskali kamnolom bazalnega tufa.

Po kosilu v bližnjem gostišču smo pot nadaljevali na drugi konec Prekmurja, v Lendavo, kjer smo obiskali razgledni stolp Vinarium, visok kar 53,3 metra, ki nam je razkril prekrasen razgled na barvito pokrajino, ki sega od Lendavskih Goric, pa vse do pore-

čja Mure in zajame pogled na ravnice in gričevja Slovenije, Madžarske, Hrvaške in Avstrije. Tu smo zadržali dih in si vzeli nekaj minut za sprostitev, nakup bučnega olja, pogovor s prijatelji, sledila pa je vrnitev domov v večernih urah. Vsekakor čudovito, poučno, nasmejano.

SPOZNAVANJE KULTURNIH ZNAMENITOSTI LJUBLJANE NA PRIJETNI VOŽNJI Z VLAKCEM URBANOM

17. septembra nas je pot, v nekoliko manjši postavi, popeljala kar v mestno središče Ljubljane. Na edinstveni vožnji z vlakcem Urbanom in z avdiovodnikom, smo se popeljali do vseh glavnih znamenitosti. Ogledali smo si Ljubljanski grad, Špico z izhodiščem za Botanični vrt, Trnovski pristan, rimski zid, Križanke, Slovensko cesto, Kongresni trg, parlament in Prešernovo cesto. Po pol drugi uri vožnje smo si v bližnjem gostišču privoščili malico in se spominjali nekdanjih druženj in ostalih aktivnosti društva. Bilo je lepo.

Petra Kapš

POLETNE IN JESENSKE AKTIVNOSTI MDCIV CELJE

Letos so se naše aktivnosti zaradi novega koronavirusa izvajale tudi v poletnem času, ko naj bi bil čas dopustov. Vendar to naših članov ni zmotilo, saj so bili aktivni na tistih področjih, ki nam jih je kljub temu uspelo izvesti.

Tako so se udeležili športnih iger po programu zveze, in sicer športnih iger v vrtnem kegljanju, 24. junija 2020 v Domu pri Mejašu v Podkornu, ki jih je organiziral DCIV Ljubljana in športnih iger v hoji in pikadu, ki jih je 2. septembra, v Spodnji Sorici organiziral MDCIV Gorenjske. Prav tako so se člani konec avgusta odzvali povabilu DCIV Ljubljana na strokovno ekskurzijo v Prekmurje, kjer so uživali v vožnji s turističnim vlakcem in si ogledali tamkajšnje znamenitosti. V juliju smo organizirali strokovno ekskurzijo v Škofjo Loko, kjer smo si ogledali staro mestno jedro z vsemi znamenitostmi, na Loškem gradu smo si ogledali Loški muzej, za zaključek pa še Tavčarjev двореc na Visokem. Po ogledih smo se na poti proti domu ustavili v Jamarskem domu, kjer so poskrbeli za odlično pojedino. Za ohranjanje zdravja naših članov pa smo poskrbeli z organizacijo kopalnega dne v Thermani Laško, saj imata plavanje in topla voda blagodejni učinek na zdravje in počutje. Pred kratkim pa smo organizirali še predavanje »Kako to zimo čim dlje

ostati zdrav«, saj je ne glede na to, koliko nas še loči do zime, potrebno pravočasno poskrbeti za preventivo. Glede tega nam je predavateljica Adrijana Dolinar več kot odlično znala povedati, kako se izognemo morebitnim obolenjem v času zime. In glavno vlogo pri tem ima seveda naš imunski sistem, kateremu je v tem obdobju treba posvetiti veliko pozornosti. Prav tako smo že pripravili razpis za športne igre v kegljanju na avtomatskem kegljišču, ki smo ga po programu zveze načrtovali za mesec oktober, v dvorani Golovec v Celju. Za izvedbo ostalih aktivnosti se bomo trudili po naših najboljših močeh. Upamo, da nam bo jesen prinesla ugodnejše pogoje, kot smo jih imeli spomladi. Vsem bralcem želim čudovito in barvito jesen.

Sara Voršič

DVI KOROŠKE: IZLET V KOČEVJE IN OKOLICO

Po sprejetem programu dela za leto 2020 in sklepu zadnje seje Izvršnega odbora DVI za Koroško smo 12. septembra 2020, za člane društva in njihove spremljevalce organizirali izlet.

Ekskurzijo smo začeli v Črni na Koroškem in najprej na avtobusnih postajah pobirali udeležence do Slovenj Gradca, se peljali do Arje vasi in naprej po avtocesti do Ljubljane proti Kočevju. Po vmesnem postanku v Lukovici smo nadaljevali pot proti kočevskim gozdovom. Po skoraj štirih urah smo prispeli v Kočevsko Reko in si ogledali Ranč Marina, kjer so nam predstavili delovanje in skrb za konje in druge živali. V sklopu Ranča je tudi kakšen kilometer oddaljen Lovski dom, kjer so nam postregli z odličnim kosilom. Čeprav bi se po kosilu vsem prilegel počitek, smo pot nadaljevali in si ogledali skrivnostni bunker Škrilj, ki je po desetletjih odprl vrata tako domačinom kot turistom, hodniki, ki so prej burili domišljijo ljudi, pa prvič v zgodovini razkrivajo svoje zgodbe. Leta 1948,

v času spora Tita in Stalina, torej spora med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo, so se med državama začele hude napetosti in zato je leta 1949, zvezno vodstvo republiškim oblastem dalo navodilo, da naj zgradijo podzemne zaščitne objekte, iz katerih bi lahko ob morebitnem napadu tri mesece vztrajali in vodili lokalni odpor. Prav toliko časa naj bi bilo namreč potrebno, da bi se po umiku v srednjo Bosno jugoslovanska vojska pripravila na protiudar. Tako so 80 metrov pod površjem zgradili bunker s 500 metri hodnikov in šestimi podzemnimi sobami, kjer bi lahko brez zunanje pomoči 100 dni preživel 30 ljudi. Površina prostorov pod zemljo znaša približno 800 kvadratnih metrov. Bunker je bil namenjen za telekomunikacijsko podporo bližnjim vojaškim objektom v Gotenici. Ker pa nas je čakala kar dolga pot domov, smo si na hitro ogledali še najdebelejši oreh v Sloveniji s kamnito mizo. Domov smo srečno prispeli v poznih večernih urah.

Bojan Černjak

25. ŠPORTNE IGRE CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE V HOJI IN 13. ŠPORTNE IGRE V PIKADU ZA LETO 2020

Letošnje športne igre smo izvedli na čudoviti Soriški planini, 2. septembra 2020. Podpredsednik društva CIV Gorenjske, ki je bilo organizator letošnjih športnih iger, Zvone Pirc je ob 10. uri odprl tekmovanje in v pozdravnem nagovoru zaželel tekmovalcem veliko športne sreče. Navzoče pa je pozdravil tudi Adolf Videnšek, predsednik Zveze DCIV Slovenije.

Na športne igre so v razpisanem roku tekmovalce prijaviili: MDCIV Celje, MDCIV Maribor, MD-CIVDBP Novo mesto, DCIV Slovenije Ljubljana, DCIV Primorske in DCIV Gorenjske.

V prijetnem vzdušju v objemu čudovite narave Soriške planine se je zbralo 68 udeležencev, kar je v teh težkih razmerah koronavirusa, ki nam kroji vsakdan, še posebej pohvalno.

Na tekmovanje v pikadu je udeležence prijavilo šest društev. Skupaj je tekmovalo 33 članov CIV, v ženski

konkurenci so tekmoval tri tekmovalke, v moški konkurenci pa 30 tekmovalcev. Hoje na Soriško planino se je udeležilo 38 civilnih invalidov in spremljevalcev.

Rezultati tekmovanja

PIKADO - ekipno

Prvo mesto in zlato medaljo ekipno je osvojila ekipa **DCIVDBP Novo mesto**: Alojz Erlah, Jože Jordan in Franc Lukše z 981 točkami.

Drugo mesto in srebrno medaljo ekipno je osvojila ekipa **MDCIV Maribor**: Leon Pilinger, Leo Peršak in Stanislav Mučič z 884 točkami.

Tretje mesto in bronasto medaljo je pripadlo ekipi **MDCIV Ljubljana**: Ivan Gindiciosi, Anton Majcen in Marko Brežan s 781 točkami.

Četrto mesto je osvojil MDCIV Celje in peto mesto DCIV Primorske.

Športno srečanje je potekalo v prijateljskem vzdušju. Udeleženci tekmovanja so bili z organizacijo in potekom tekmovanja zadovoljni.

Zahvala gre tudi prijaznemu osebju, ki je poskrbelo, da sta tako tekmovanje kot postrežba potekala v prijetnem vzdušju.

Vida Doles

Foto: Franc Ožir

Vrstni red posamično – moški do 10. mesta:

	Ime in priimek	Društvo	Št. točk	medalja
1	Jože Jordan	DCIVDBP Novo mesto	355	zlata
2	Franc Čanžek	MDCIV Celje	330	srebrna
3	Franc Lukše	DCIVDBP Novo mesto	321	bronasta
4	Leo Peršak	MDCIV Maribor	318	diploma
5	Marko Brežan	DCIV Ljubljana	313	diploma
6	Franc Ožir	MDCIV Celje	309	diploma
7	Alojz Erlah	DCIVDBP Novo mesto	305	diploma
8	Jože Ban	DCIV Primorske	297	diploma
9	Leon Pilinger	MDCIV Maribor	286	diploma
10	Stanislav Mučič	MDCIV Maribor	280	diploma

ŠPORTNE AKTIVNOSTI VOJNIH INVALIDOV

Novi koronavirus kroji tudi izvedbe športnih tekmovanj vojnih invalidov. Športne igre so bile letos v juniju, medtem ko smo jih v prejšnjih letih izvedli v aprilu. Tudi druga športna prvenstva ZDVIS so se in se bodo izvajala glede na uredbe vlade in priporočila NIJZ.

Petanka

Društvo vojnih invalidov Zasavje je 27. junija 2020, izvedlo prvenstvo ZDVIS v petanki. Tekmovanje je bilo na balinišču Športnega društva Zarja v Ljubljani. Balinišče ima štiri in šest stez, saj sta na eni stezi za balinanje tudi dve stezi za petanko. Tako ima balinišče štiri steze za balinanje in dve za petanko. Steze za petanko imajo bolj grobo podlago. Ob slabem vremenu je balinati in igrati petanko mogoče tudi v dvorni.

V tekmovanju v petanki je sodelovalo osem ekip vojnih invalidov iz šestih društev vojnih invalidov in štiri ekipe drugih članov. V vsaki ekipi sta bila dva člana.

Ekipe smo izžrebali pred tekmovanjem. Vojni invalidi so v predtekmovanju igrali v dveh skupinah po štiri ekipe. Nato je sledilo tekmovanje v polfinalu, potem pa sta se za prvo mesto pomerili ekipe DVI Zasavje 1 in DVI Slovenske Istre, za tretje mesto pa ekipe DVI Zasavje 2 in DVI Celje.

Vrstni red:

Vojni invalidi

1. DVI Zasavje 1
2. DVI Slovenske Istre
3. DVI Zasavje 2

Drugi člani

1. DVI Ljubljana
2. DVI Notranjska
3. DVI Zasavje 2

Tekmovanje se je začelo ob 8. uri in končalo ob 12. uri, tako da smo se izognili največji vročini. Ocenimo lahko, da je bilo tekmovanje vzorno pripravljeno. Vse je potekalo tekoče. Tekmovanje je doseglo načrtovan namen in se končalo v tovariškem vzdušju.

Balinanje

Prvenstvo ZDVIS v balinanju je 5. septembra 2020, izvedel DVI Maribor na balinišču Angel Besednjak na Taboru v Mariboru. Prijavljenih je bilo devet ekip vojnih invalidov iz devetih društev vojnih invalidov. Ekip drugih članov ni bilo. Na začetku tekmovanja smo izžrebali tri skupine po tri ekipe. Žrebali so tako, da so vodje ekip povlekli karto za tarok, do I. do IX. Skupaj so tekmoval ekipe, ki so povlekle karto od I do III, nato od IV do VI in od VII. do IX. V vsaki skupini so igrali vsak z vsakim, najboljši iz vsake skupine in drugi najboljši vseh treh skupin pa so igrali v polfinalu. Zmagovalca polfinala sta igrala za prvo mesto, poraženca pa za tretje mesto.

Vrstni red:

1. DVI Slovenska Istra
2. DVI Dolenjska
3. DVI Maribor

Da bi tekmovanje končali ob načrtovani uri, je ena tekma trajala 40 minut. Tekmovanje je potekalo v prijetnem vzdušju, še posebej ob navijanju v finalni in polfinalni tekmi.

Vladimir Pegan

Foto: Pero Mirković, Urška Holešek

NAGRADNA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	VEČ SMETI	AMERIŠKA PEVKA CAREY	NAŠ REŽISER NA POLJSKEM (MITJA)	IZRASTEK NA GLAVI	ANNIE LENNOX	ŽENSKO POKRI- VALO	GESLO	PISANA TROPŠKA PAPIGA	UČENEC OSNOVNE ŠOLE	KLICANA BARVA PRI KARTANJU, KI JEMLJE	VIDA JERAJ	GLAVNO MESTO UZBEKI- STANA	BRITANSKI FILMSKI IGRALEC BLOOM
NAŠ KANT- AVTOR (ADI)							FILM FRANTIŠKA ČAPA IZ LETA 1962						
GORA V HIMALAJI (8485 M)							IZDELO- VALEC ORODJA						
ITALIJAN. PEVEC RAMAZ- ZOTTI					OTOČJE V MIKRO- NEZIJI		SEČNICA				ŠTEFAN LAPAJNE		
					NAŠA PEV- KA (MARTA)						BREZDO- MOVINEC		
TRAČNICA				OZARA (KRAJŠE) VZDEVEK BOLEZNI COVID-19				MOČEN VOJAŠKI NASKOK SVETNIŠKI SIJ					
... IN METKA						DRŽAVNA BLAGAJNA ŠVEDSKA NEKD. POP SKUPINA				NAŠ SMUČAR (PETER)			
										ŽUPNIK			
EDMUND HALLEY			ORANJE										
			ZID							SKLAD			
POMOČ: APOLID OŽEMČEK PIRIT TULSA	STRJE- VANJE, TRJENJE	PRODA- JALEC SREBRNINE							SUZUKIJEV MESTNI MALČEK JAPONSKI VULKAN				
		OŽET SIR											
ITALIJAN. PEVEC CUTUGNO					ŠPANSKO OTOČJE KRTOVA IZRITA ZEMLJA							BREZ- BOŽNIK	OKENSKA NAVOJNI- CA, ROLO
ZGODNJA HRUŠKA ZLATO RUMENE BARVE							ORGAN VOHA			DARILO, POKLON POSTELJ- NO PERILO			
							MIKROB						
SPLOŠNO PLAČILNO SREDSTVO						BARVNA TEHNIKA					TATUM O'NEAL		
						POŠKODBA Z REZILOM					OČRT, PRIKAZ		
NAŠ IZBOR POPEVKE ZA EVRO- VIZIJO				MESTO V OKLAHOMI ODLIČNA ŠOLSKA OCENA					AMERIŠKI GLASBENIK (BILLY) RUŠKI VLADAR				
NIKOLAJ ČERKASOV			ŽELEZOV KRŠEC					SLOVITA KEMIČAR- KA (MARIE)					
			SHARON STONE					ŠTEFAN KALIŠNIK					
JESENI ROJEN PRAŠIČ							IGRALEC ŠAHA						
ZAMAK- NJENO STANJE, TRANS							STRJEN, POSUŠEN IZCEDEK NA RANI						

Rešitev križanke pošljite na: **ZDVIS, Uredništvo Naših Vezi, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana.**

Med prispelimi pravilnimi rešitvami bomo izžrebali tri nagrajence.

Nagrajenci iz prejšnje številke:

1. **Amalija Likar, Idrija**
2. **Franc Dolinar, Škofja Loka**
3. **Milena Zidar, Trbovlje**